

Obrtnija.

Obrtnijska razmišljanja.

II.

Mej najvažnejše zadeve, ki se tičejo našega obrtnijstva v širjem pomenu te besede, spada trgovska in carinska nagodba mej Cislitvansko in Ogrsko.

Razmerje mej Cislitvansko in mej Ogrsko je sedaj urejeno le provizorično do konca leta 1907 in sicer tako, da velja dotlej zadnja definitivna nagodba le s pogojem, da se začno najkasneje l. 1901. pogajanja za sklenitev definitivne take pogodbe.

Opomniti je treba, da se carinska in trgovska nagodba z Ogrsko ne nanaša čisto nič na skupnost tistih pragmatičnih zaved, katere slone na pragmatični sankciji iz l. 1723. Tudi če sploh ne pride do obnovitve trgovinske pogodbe, ostanejo te pragmatične zadeve obema državama polovicama skupne.

Ako preotrimo vsebino sedaj veljavne provizorične carinske in trgovinske pogodbe, moramo reči, da je ta pogodba za našo državno polovico skrajno neugodna. Ogrska je glede avstro-ogrske banke dosegla velikanski uspeh, takisto glede razdelitve posrednih davkov in glede železniških tarifov, dočim se Ogrska kvota nikakor ni zvišala za toliko, kolikor se je smelo pričakovati. Kričeča krivica te provizorične trgovske in obrtne nagodbe, ki donaša Ogrski pač obilo dobička, naši državni polovici pa prav nobenega se spozna zlasti iz določb glede banke. Ogrska se je na vse načine branila večjega prispevka za skupne zadeve, češ, da je njeno gospodarsko stanje slabo, na drugi strani pa je glede avstro-ogrske banke zahtevala in dosegla popolno ravnopravnost, dasi je sama priznala, da te ravnopravnosti ni vredna. Posledica tega bo, da se bo ogrsko gospodarstvo s pomočjo banke in cislitvanskega denarja utrdilo in razvilo in s cislitvanskim denarjem dušilo in uničevalo cislitvansko narodno gospodarstvo!

Ogrska vlada dela načeloma in dosledno na to, da bi se avstrijska obrtnija popolnoma izpodrinila iz Ogrske, tako da bi se avstrijski obrtni izdelki več ne mogli izvažati na Ogrsko. Zlasti se to vidi pri eraričnih dajatvah. Ogrska vlada kupuje vse potrebščine samo od ogrskih producentov, če tudi so ti ogrski izdelki dražji in kvalitativno slabši kakor avstrijski izdelki.

Zaradi tega krivičnega postopanja bo treba, da se pri definitivnem sklepanju trgovske in carinske nagodbe poskusijo doseči različne premembe. Obrtnost in industrija zahtevata zlasti, da se popolna ravnopravnost trgovcev in obrtnikov obeh državnih polovic ne samo teoretično prizna, ampak da se dobe tudi jamstva za nje dejansko izvrševanje. Ako se vsaj to ne doseže, potem ne more trgovcem in obrtnikom prav nič na tem biti, če se nagodba obnovi, ali če se ne obnovi.

Kmetijstvo.

Vinarska zadruga za Dolenjsko.

V času napredka živimo! Bodi si posameznik, bodi si cela dežela, država, vsakdo hrepeni po zboljšanju sedanjih naprav, v vsakem stanu, v vsaki vedi, povsod se glasi-le eno geslo: napredujmo!

Ako nam bi narava in nje dostikrat nerazumljivi pojavi in delovanje našemu hrepenenju po napredku take ovire ne stavili, bili bi v marsičem veliko na boljšem; tako pa moramo v mnogoteri stvari na našo kvar zaostajati.

Pa človeški duh ima to naravo: Čim več ovir se mu stavi nasproti, tem jače deluje, dokler jih ne premaga.

Ta pojav prikazuje se nam na Dolenjskem. Ko bi si bil mogel pred tridesetimi leti misliti, da nam bodeta trtna uš in strupena rosa uničili naš najljubši pridelek: vino! Kdo bi si bil mogel v duhu predstavljati, koliko stroškov nam bode regenerovanje vinogradov provzročilo! Ko bi si bil mogel preračunati, da bode naš „pristni cviček“ zadobil take cene v trgovini!

Ta preobrat se je zvršil med nami v teku zadnjih dvajsetih let! Trtna uš je uničila in uničuje nam naše vinograde. Kreпки človeški duh se je postavil in postavlja se jej v bran. Na novo nastajajo vinogradi: več in boljšega vina bomo pridelovali kakor kdaj poprej.

Naša skrb bodi, da to, kar si s težavo in pridom pridobimo, da si to ohranimo. Med tem časom, odkar nam zmanjkuje našega pridelka, ne le da se k nam dovažata tuje blago, namesto da bi se izvažalo domače, ampak tudi naši odjemalci so se nam odtujili. Raji hodijo na Tirolsko, v Istro, v Dalmacijo vina kupovat, kakor pa k nam, kjer ga nimamo več toliko, kakor popred in tudi ne več po tisti nizki ceni.

Nasledki tega postopanja zamorejo postati za našo vinorodno Dolenjsko jako usodepolni. Dolenjska mora pridelovati vina, to je nje naravni pridelek. Cena vina ne more več ostati tako nizka, kakor je bila popred, ker so stroški pridelovanja mnogo večji postali; glavnica, založena v preosnovitvah vinogradov, se mora obrestovati.

Ako se torej hoče, da ostane sedanji eksport vina, gledati se mora, da se ta nedostatek na umeten način nadomesti, da se naša dolenjska vina na tak način na ceni vzdrže, kakor to posebno Tirolci store. Da nam Tirolci svojo tirolsko vodo ali petjot prodajajo, to nikakor ne gre in ne sme biti!

Naše dolenjsko vino ima neko, samo njemu lastno posebnost: njega kiselkasti ukus, njega prebavljivost provzročujoča lastnost daje mu stalno vrednost in opravičuje njega višjo ceno.

Da se torej ohrani pravi značaj našemu dolenjskemu cvičku, da se zopet privabi poprejšnje in dobi nove odjemalce, da se odpre nov vir za odprodajo temu pridelku,

da se mu slednjič olurani njegov dobri glas, kar se doseže samo če se bo naravna kapljica prodajala, snuje se v Novem mestu „vinarska zadruga“, ki ima jedino in izključno le ta namen.

Zaradi tega pozdravljamo to občekoristno misel kar najpristrčneje in jej želimo najlepših uspehov. Potreba ustanovitve vinarske zadruge na taki podlagi je nujna, prava in bode za Dolenjsko največjega pomena.

Poučni in zabavni del.

Ne o pravem času.

Maloruski spisal O. Storoženko, poslovenil M. Hostnik.

(Konec)

— Tako je tudi tetka Gorpina rekla, — pravim.

Nu, tak na drugi dan sva šla v tiste svete jame. Šla sva ob steni, kjer so hudiči naslikani, pa sva se začela spuščati po stopnjicah. Ljudij je bilo strašansko veliko; če bo na sodni dan taka gneča, tak ne vem, kako bo; držal sem se za gospodiča, kakor slepec za vodnika. Šla sva v cerkev — pa stoji pri vratih sinji general. Kaj pa če me spet udari ali pa zadrevi? si mislim. Češ, bolje bo, ako se mu kako prikupim. Poklonim se mu nizko, pa pravim:

— Dober dan gospod general, kako se pa kaj imate?

Pa sem se vender tako preplašil, da sem izpustil gospodičevo roko. Tipam, tipam — pa zgrabim tujo roko in jo držim. Pa predno sem zapazil, da to ni gospodičeva roka, kar me zgrabi oni pa vpije:

— Pomagajte! pomagajte! tatu sem vjel.

— To sem jaz, — pravim, — Danilo iz Savinec.

— Lažeš, — pravi oni, — ti si mi hotel ruto iz žepa izmuzniti.

— Pes te plenkaj, — odgovorim jaz, — kako neki vem, da imaš ti ruto v žepu, ko si se ravnokar v perišče useknil.

Sinji general pa je kakor iz zemlje vzrastel; jim je menda vsake reči mari. Zgrabi me za vrat, pa me pelje vun k vratim, kjer je stal birič s palico.

— Vzemite ga, — pravi, — pelji ga v luknjo.

Vzel me je birič, pa me je vlekel kakor koštruna. Jaz mu pravim, da bi me k gospodiču pustil, on me pa peha, dokler nisva bila za ograjo.

— Pustite me, — pravim, — jaz z vami nočem hoditi.

Ne pušča, škratova izmena, še loputnil nisem. Ne vem, kaj bi počel. Kaj pa, ko bi jo pobrisal, si mislim; seveda ne uidem, pa poskusi se vender lahko, saj imam hitre noge. Ucvrem jo — jima! skok čez njo; pa mi smukne tista prokleta klofarnica doli do ust. Vse eno mi je bilo, kakor kosu, kadar se v zanjko zadrigne. Predno sem jo popravil, me je že birič držal za goltanec, pa me vlekel v luknjo.

— Vzemite, — pravi, — restanta; pa dobro glejte, da ne uide.

Peljali so me v luknjo. Tam so trije biriči metali umazane karte, menda so duraka igrali, ka-li. Okoli je bilo pa vse polno raznih šnopsarjev, takih, kakor tisti „Kajfež“, če ste ga poznali. Drugi so pa tam pri steni v velikanskem kurniku sedeli, pa jezno gledali na nas, kakor volkovi iz mreže. Bržkone tatje.

Sedim, sedim, pa si mislim: kdaj bomo pa neki obedovali? Lačen sem bil, da se mi je zdelo, da mi orglje v trebuhu godejo. Ven pa ne puščajo in se drže, kakor bi bili Bog ve kako imenitni gospodje, ti biriči suhopeti.

— Ali bom dolgo tu čepel? — vprašam.

— Dokler te vun ne puste, — pravi birič.

— Kdaj pa me mislite pustiti? — rečem jaz.

— Kaj so ti naše misli mari, — pravi oni.

Vidiš jih zlodeja, še norca se delajo.

— Le počakajte! — pravim, — vse povem gospodiču.

Pa se zasmeyejo, kar jim vampi ne popokajo. Tako se mi je pa vender za malo zdelo!

— Kaj pa boste režali, — pravim. Če me razjezite, veste kaj, vam pa vse okna razdrobim!

— Le poskusi, — pravijo, če hočeš, da te v trčko denemo, pa pod klop telebimo.

Kaj pa, ko bi res kaj takega uganili, mislim si; vidiš, koliko jih je, jaz sem pa sam. Trpi Danilo.

Pa našel se je usmiljen človek; odpelje me v kot, pa mi pravi:

— Molči fant; — tukaj s silo nič ne opraviš; ta višjega počakaj. Začel me je izpraševati, od kod sem, kako mi pravijo, in zakaj so me uteknili? Povedal sem vse, kakor je bilo, češ, da mi je naproročil hudimanov valpet, da bom sedel v luknji, pa sedim.

— Nu, dobro, — pravi, — naučim te, kaj stori, da te prej puste vun.

— Naučite, — odgovorim, — bodite tako dobri; do smrti bom za vas molil.

— Ko pride ta višji, — uči me on, — in popraša: ali je tu hlapec grofa Kiškeviča, tak se ti oglasi, pa te precej puste vun.

V nameček mi je dal še krajec kruha, Bog mu daj dobro. Na drugi dan, ko smo se komaj vzbudili, sili mi birič cvetke v roke.

— Pometi, — pravi, — arest.

— Piši me v uho, — pravim, — luknje vam pa uže ne bom pometal. Naj se vam prekopicne z vami vred.

— Pometaj, ti pravim, — vpije birič, — pri nas je taka navada, da arestanti sami pometajo.

— Zlodej vas vzemi z vašo navado vred, — kričim jaz.

Pa tu je bil tisti človek, ki mi je dal krajec kruha.

— Daj meni metlo! — pravi.